

CELJSKA MOHORJEVA DRUŽBA

Prva slovenska založba

CELJE - LJUBLJANA

JOŽICA JANEŽIČ: NA OBALAH SPOMINA

Podatki o knjigi

- Naslov: Na obalah spomina (Slovenske večernice 168)
- Zbirka: Redna zbirka 2019
- Avtorica: Jožica Janežič
- Prevajalec: Niki Neubauer
- Urednica: Tadeja Petrovič Jerina
- Velikost: 135 mm x 210 mm
- Vezava: mehka z zavih
- Število strani: 376
- ISBN 978-961-278-411-9
- Cena: 19,50 €
- Založnik: Celjska Mohorjeva družba
- Leto izdaje: 2018

Kontakt

Uredništvo

T 01 244 36 70

urednistvo@celjska-mohorjeva.si

Spomini – napisani mladim

Že 168. knjiga Slovenskih večernic prinaša še eno v mozaiku človeških zgodb iz vojnega in povojnega časa. V avtobiografskem zapisu spremljamo avtorico od njenega otroštva na Primorskem v času fašizma, nacizma in komunizma do odločitve o odhodu v svobodni svet, ki jo pripelje do obal Avstralije in Amerike.

Rojena malo pred drugo svetovno vojno avtorica z neverjetno živimi spomini iz najranejšega otroštva oriše življenje preprostih, a klenih Slovencev na območju, ki je bilo v tistem času izpostavljeno hudemu pritisku italijanizacije. Pristen opis življenja v družini, vaški skupnosti in širše nazorno predstavi takratne razmere, stiske in vrednote, ki so povezovala ljudi v trdno skupnost. Ob avtoričinih zapisih se bralec zave, kako kruto in razdiralno sta v ta svet posegli druga svetovna vojna in komunistična revolucija. Otroška doživetja dopolnjuje poglavje o zgodovini Slovencev, strokoven, hkrati pa dovolj splošen in nadroben prelet slovenske zgodovine – dobrodošla osvežitev ali dopolnitev znanja, ki se je bodo razveselili tako starejši kot mlajši bralci. Avtorica doživetje opiše tudi razmere v povojnem času, ob katerih je v njej dozorela odločitev, da si za življenje poišče svobodnejše okolje.

Branje celotne zgodbe je navdihujoče tudi zaradi zdrave samozavesti, ki jo izkazuje. Avtorica z vso iskrenostjo izpiše tako svoje lepe kot hude izkušnje, uspehe in padce, vselej pa tudi moč, ki ji pomaga naprej – da z lastnim trudom in z Božjo pomočjo uresniči svoje upravičeno hrepenenje po izpolnjenem življenju.

Svojo izjemno življenjsko pot je avtorica na pobudo prijateljev sprva popisala v angleščini. Knjiga z naslovom *Pepca's Struggle* je v ZDA izšla leta 1989. Naletela je na zelo dober sprejem tako med slovenskimi izseljenci kot v ameriškem okolju. Kot dragoceno pričevanje jo na tamkajšnjih univerzah priporočajo kot dopolnilno branje študentom, ki želijo bolje poznati evropsko zgodovino 20. stoletja.

O avtorici

Jožica Janežič (1936) se je rodila v Zalogu pri Postojni, kjer je v času druge svetovne vojne in po njej tudi preživljala otroštvo in mladost. Po številnih preizkušnjah se je v želji po življenju v svobodnejšem okolju odločila, da zapusti domovino. Po krajšem bivanju v Italiji se je najprej izselila v Avstralijo. Nato sta si z možem, tudi slovenskim izseljencem, za novo domovino izbrala Ameriko.

Študirala je trgovske vede in psihologijo, delovala pa na različnih področjih: kot modna ustvarjalka, nadzornica kakovosti v tovarni oblačil, pozneje tudi kot učiteljica in vzgojiteljica otrok s posebnimi potrebami.

Odlomek iz knjige

Naslednje jutro, ko smo bili še vsi pri zajtrku, je v hišo pritekla ženska srednjih let in mami namignila, naj stopi z njo ven. Zdelo se mi je, da jo starša poznata. Ata je začutil, da gre za slabe novice in je šel za njima. Slišal je žensko, kako je mami povedala, da so tisto popoldne, ko sva zapustili hišo starih staršev, prišli esesovci in zahtevali, naj jim postrežejo večerjo. Pozneje ponoči so prišli partizani, pripeli konja na voz, nanj naložili vso hrano, kar so je našli, in drugo, kar bi jim utegnilo koristiti, razdejali hišo in vsem petim družinskim članom ukazali, naj gredo z njimi. Dedek je bil bolan in ni mogel hoditi, zato so ga posadili na voz, drugi štirje pa so morali hoditi za njim.

Ko so prišli do reke, ki je bila samo poldrugi kilometer oddaljena od hiše, se je pojavil Viktor. Bil je eden od partizanov in dedek in babica sta bila njegova botra. Hudobno se jim je zarežal in zavpil nanje: »Nikoli več ne boste stregli Nemcem!« Babico in teti je na silo pahnil v reko. Umrle so zaradi podhladitve. Dedka je z nožem hladnokrvno zabodel do smrti. Potem je Viktor prizanesljivo rekel mojemu stricu: »Tebe bom pustil oditi, ampak raje teci.« Ko je stric začel teči, ga je ustrelil v hrbet.

Partizani so nekaj moškim iz sosednje vasi naročili, naj poberejo trupla in jih pokopljejo na različnih koncih po travniku, potem pa prikrijejo grobove. Zagrozili so, naj nihče nikoli ne pove, kdo leži pod sveže prekopano zemljo. Partizani so potem po vasi vpili ukaze, da ne sme nihče vstopiti v domačijo mojih starih staršev ali iskati njihovih grobov.

Ta novica je bila strahoten šok za vse nas, atova bolečina ob izgubi pa je bila nepopisna. Zahteval je maščevanje. Mama se je bala, kaj bo naredil, zato je bila ves čas z njim. Bratec, ki je bil star šest let, in jaz, ki sem jih imela osem, sva se morala sama znajti. Po enem tednu je bil ata še vedno ves iz sebe, toda ljubezen do nas ga je prisilila k spoznanju, da bi njegova jeza prinesla pogubo tudi nam.

Bilo je pozno zvečer na zadnji dan v marcu, ko je k nam prišel Matjaž, družinski prijatelj. Ves drhteč je izdaval, da so mu ukazali, naj nas postreli.

Ata je vprašal: »Zakaj pa?« A še preden je Matjaž lahko kar koli odgovoril, je ata rekel: »Začni z otrokoma, potem daj mojo ženo, jaz pa bom zadnji.« Potem pa dodal: »Hočem se prepričati, da bo njihovega trpljenja konec, preden grem.«

Matjaž je razložil, da nas mora umoriti, ker smo bili prijazni z nekimi Nemci, ki so bili v naši hiši, in ker je mama vsakemu ranjenemu Nemcu dala skodelico čaja. Mama je rekla, da ji različne uniforme ne pomenijo nič, da je zanjo vsak vojak v stiski predvsem človek, potreben usmiljenja. Ker je bil Matjaž sočuten družinski moški z ženo in s tremi otroki, ni mogel niti naperiti puške v nas, kaj šele, da bi ustrelil. Zavedal se je strahotnih posledic, ki lahko sledijo, vendar je rekel: »Nikoli ne bi mogel ustreliti vajinih otrok. Raje ustrelim sebe.« Potiho nam je zaželel lahko noč in s pobešenimi rameni odšel v noč.

Mama je vzela rožni venec in začela moliti. »Ker nam je bilo prizaneseno, te prosimo, Bog, obvaruj Matjaževo življenje.« Vsi smo pokleknili. (Str. 64-66)